

נייר עמדה סיור ארצות הברית – מקצועי ומתודולוגי

1. עשר תובנות חשובות שלקחתי עימי מהסיור

בארצות הברית סיירתי במשך שניים-עשר יום. תשעה ימים במסגרת סיור מב"ל ושלושה ימים נוספים במסגרת החפיפה לקראת תפקידי הבא כנספח צבאי. במהלך החלק השני, נפגשתי עם אנשי צבא רבים, וכן פגשתי אמריקה אחרת מאמריקה של ניו-יורק וושינגטון די.סי – אלה סיפקו לי זווית משלימה על אמריקה.

להלן עשר תובנות עיקריות שהתגבשו אצלי במהלך הסיור:

א. יש לנו חוב גדול מאוד לאמריקה – בזמן שבאמריקה חיים מיליוני הומלסים, שאת חלקם הקטן פגשנו ברחובות מנהטן, ארצות הברית ממשיכה להעביר לישראל מיליארדי דולרים כל שנה. בהקשר זה למדתי להעריך יותר את מה שארצות הברית מעניקה לישראל, וכן, את חיי הרווחה שישראל הקטנה מעניקה לתושביה. בל נשכח את התמיכה הגורפת במגרש המדיני, שגם אותה ניתן בעקיפין לתרגם לכסף (מניעת סנקציות ובידוד), אך גם הרבה מעבר לכך.

ב. ארצות הברית הסמן הימני של הקפיטליזם – באמריקה כסף זה הכול. אפשר לקנות אתו שלטון (עיין ערך מימון מתמודדים לקונגרס ולנשיאות), אפשר לקנות אתו בריאות ואפשר לקנות אתו את החלום האמריקאי. אם אין לך כסף, לך לעבוד או תקבץ נדבות, או שאם אתה יהודי תעלה לישראל (שם תקבל הרבה יותר בשביל האין כסף שלך). לפיכך, האזרח האמריקאי עובד קשה מאוד בשביל הכסף שלו ויודע להעריך כל סנט (חוות ההומלסית בהריון שנזרקה מוונדיס בדי.סי וסיפור הנספח התורכי לשעבר שקיבל מקלט מדיני אך נזרק לרחוב המחישו לי יותר מכל את העניין).

ג. לפעמים עדיף לרכב על חד אופן מאשר על רכב עם ארבעה גלגלים לא מתואמים – לישראל ארבעה אורגנים גדולים וחזקים בארצות הברית ביחס לנציגותיה האחרות בעולם: שגרירות, קונסוליות שלא כפופות לשגרירות, נספחות צבאית ומשלחת ישראל לאו"ם (יש עוד מספר אורגנים שניתן למנות כמו משלחת הרכש לניו-יורק). אין עץ מבנה סדור ולא מתקיימת היררכיה ברורה בין כל האורגנים. הדבר מייצר קושי גדול, כשעוסקים בסיור קטן של מב"ל, ונשאלת השאלה הכמעט טריוויאלית, האם האורגנים הללו באירועים גדולים וחשובים מסויר מב"ל מצליחים "לנגן בהרמוניה"?

ד. או"ם שמום – אכן "הזקן" צדק. ארבע הרצאות משמימות מכל זווית אפשרית, עם אנשים, איך לומר בעדינות, נחבאים אל הכלים, שהבהירו לרובנו, שפקפוקנו באו"ם אינו נובע רק

משיקולים פוליטיים, אלא גם ובעיקר מיכולתו של האו"ם לעסוק בפרקטיקה ולטפל בבעיות העולם. לאחר מלחמת העולם הראשונה הוקם האו"ם בגלגולו הראשון, המוכר יותר כ"חבר הלאומים". מטרתו הייתה למנוע מלחמת עולם נוספת. כעבור קצת פחות משלושים שנה פורק חבר הלאומים, ובמקומו הוקם האו"ם בגלגולו העכשווי. מלחמת העולם השלישית נמנעה עד כה בזכות כוחו המרתיע של הגרעין על האנושות. אולם, מהשיתוק התפקודי שחווים במזרח התיכון – בסוגיות כמו: חמא"ס, חזבאללה, תקיפת אזרחים בגז כימי בסוריה, תקיפת מכליות נפט במצרי הורמוז, ילדים גוועים ברעב בתימן ועוד – ומתשובות אנמיות של בכירים באו"ם לשאלות שנשאלו, ניתן לקבוע כי לא רק "הזקן" צדק, אלא גם הפילוסוף הגרמני הגל, שפסק "כי מההיסטוריה אנו למדים שאין אנו למדים דבר מההיסטוריה". קרי האו"ם מודל 2.0 אינו מצליח להתעלות לאותם מקומות שבגינם החליף את חבר הלאומים.

ה. **אתוס ופאתוס ממקורות העוצמה של האומה האמריקאית** – ידוע לכל כי בישראל מעריכים

אנשי צבא. אולם חווית לבישת המדים בארצות הברית, גרמה לי לחוות משהו שלא חווים כל יום. אנשים זרים, לרבות ילדים, שניגשים ללחוץ את ידו של לובש המדים ולומר לו תודה רבה על ההקרבה – לא משנה אם הוא לובש מדי צבא אמריקאיים, מדי צה"ל או מדי צבא דנמרק (כן יש צבא כזה והם אפילו מחזיקים נספחים כמעט בכל העולם המערבי). את אותו משב רוח מרענן ומעורר השתאות, ניתן היה לחוות גם בסיור במול בווינינגטון, באנדרטת המארינס ובגראונד זירו. היכולת של האומה האמריקאית למלא את ליבותיהם של אנשיה בגאווה ולרתום אותם לבנייתה או להגנתה, מהווה נדבך מרכזי בסיפור הצלחתה של אמריקה. המתבונן מבחוץ לא תמיד יחוש בקיומו של נדבך זה, קל וחומר לא בעוצמתו.

ו. **"פק"ם עם חלק הולך וגדל של מניות"** – אם ננסה להמשיל את ארצות הברית לאדם בעל הון

ואת שאר מדינות העולם כאפיקי השקעה, אזי ניתן היה להגדיר את ישראל כתיק השקעות סולידי שמורכב בעיקרו מפק"ם עם השקעות מסוימות גם במניות טכנולוגיה וגם בביטחון. כפי שהוסבר לנו במהלך הסיור, מבין שלוש בעלות הברית הטובות ביותר של ארצות הברית במזרח התיכון בשנות השבעים (ישראל, איראן ותורכיה), נותרה רק ישראל, וזה "הפק"ם". אולם, בשנים האחרונות אפיק ההשקעה הופך לפחות סולידי וליותר משתלם מבחינה ביטחונית (בעיקר בתחום המודיעין והפיתוחים) וטכנולוגית. אולם, גם פק"ם יכול לייצר הפסדים ריאליים, ואין ספק שארצות הברית סופגת מדי פעם עלויות בגין תמיכתה בישראל (למשל, יש מיעוט שגורס שפיגועי האחד-עשר בספטמבר הם תולדה של תמיכה זו).

ז. **"הפצצה האמרו-יהודית"** – מדינת ישראל עוסקת בהרחבה בסוגיית הגרעין האיראני מזה

עשרים וחמש שנה. עיסוק משמעותי זה שואב משאבים רבים מאוד, ונמצא בסדר עדיפות גבוה

ביותר בכל מה שקשור לתחומי החוץ והביטחון של מדינת ישראל. מבלי להקל ראש באיום משמעותי זה, נראה כי הקרע ההולך ומעמיק עם יהדות ארצות הברית, תופעת ההתבוללות, וכן העניין ההולך וקטן של הדור הצעיר בקרב יהודי אמריקה, בישראל, כל אלה מהווים איום מוחשי למדינת ישראל ולעם ישראל. אולם, בשונה מסוגיית הגרעין האיראני – בה אם תהיה לאיראנים פצצה, מישהו יצטרך להפעילה כדי להסב נזק – את הבעיה המתהווה עם יהדות ארצות הברית ניתן לדמות לפצצת זמן שזה מכבר הופעלה, ואם לא ננקוט בפעולות אקטיביות נמרצות לנטרלה, היא תתפוצץ לנו בפרצוף. בעניין יהדות ארצות הברית, כתבתי מסמך קצר לחברי הקנדי פטריק, שמרכז את המשימה הצוותית בעניין – ראה נספח א'.

ח. קיטוב אמריקאי כבבואה עולמית – קשה להתעלם מהקיטוב הפוליטי בין הדמוקרטים לרפובליקאים בארצות הברית, אשר מאיים לקרוע את החברה האמריקאית. בסקר שטרם נעשה בקרב אמריקאים (או לפחות כזה שאיני יודע על קיומו), "את מי אתה בוחר הדמוקרטי יותר מתעב, את פוטין או את טראמפ?" להערכתי ומהתרשמותי, הניצחון לא מונח בכיסו של אף אחד מהצמד שמנע מהדמוקרטים את הנשיאות בבחירות האחרונות. אולם, הקיטוב הפוליטי אינו מייחד רק את אמריקה, וניתן לפגוש אותו בכל העולם. ה"אביב הערבי" שעדיין לא גווע סופית (עיינין ערך סודן); מחאת האפודות הצהובות נגד מקרון וממשלתו; המאבק הבריטי בעד ונגד הברקזיט; וכמובן ימין ושמאל ישראלים. כל אלה מייצגים נאמנה מגמה תקופתית מאוד בולטת שאין להתעלם ממנה, ובטח שלא לייחד אותה לארצות הברית בלבד.

ט. לא ארבע פלוס אחד, אלא אחד פלוס ארבע – כפי שהוסבר לנו בסיוור, בתפיסת הביטחון האמריקאית העדכנית, מוגדרים ארבעה איומים עיקריים: רוסיה, סין, איראן וצפון קוריאה, ועוד איום אחד נוסף, לא של מדינות, אלא של ארגוני הטרור הג'יהאדיסטים כמו אל-קעידה ודאע"ש. אולם, נראה שבפועל סין היא נקודת הייחוס המרכזית והעיקרית באיום הייחוס האמריקאי, כשכל שאר האיומים ניצבים הרחק מאחור.

י. לא לעולם חוסן, לא לעולם חושך – השינויים הדמוגרפים המתהווים בחברה האמריקאית יקרינו בעתיד גם על הפוליטיקה האמריקאית. הקול ההיספני הופך להיות דומיננטי יותר ויותר, וגם היום בו יהיו באמריקה יותר מוסלמים מיהודים הולך וקרב. כמדינה, עלינו להיות ערניים לעניין ולהגיב אליו באמצעות מאמץ משמעותי של דיפלומטיה ציבורית שתאפשר את רתימת ההיספנים לישראל. יחד עם זאת, יהדות ארצות הברית העשירה והמשפיעה, עדיין ברובה תומכת בישראל, וכך גם קהילת האוונגליסטים האמריקאים המונה עשרות מיליונים. יהיה עלינו להקפיד, כי טיפוחו של החדש, לא תבוא על חשבון הזנחתו של הישן.

2. עשר לקחים תובנות והערות מתודולוגיות מסיוור ארצות הברית

כמי שהיה שותף להובלת הסיוור לארצות הברית, וכמי שנטל חלק בשאר הסיוורים בחו"ל במסגרת מחזור מ"ו של מב"ל, מצאתי לנכון להעלות על הכתב מספר תובנות, הערות ולקחים בהיבט המתודולוגי.

- א. למידה מההיסטוריה אף פעם לא מזיקה** – הרבה מהדברים החיוביים שהיו בסיוור ארצות הברית, נבעו מהפקת לקחים מסיורי המחזור הקודמים לחו"ל בכלל, ומסיורי ארצות הברית במחזורים הקודמים בפרט. למשל, כשהיינו בסיוור אירופה ואכלנו במסעדה כל המחזור במסגרת מב"ל, נוצר עומס במסעדה, ועד לגמר הלוי"ז לא כולם קיבלו את המנות שהזמינו. הלקח שהופק, היה שכל אימת שהזמן דוחק בנו, עדיף לדאוג לאש"ל, ולא לייצר צווארי בקבוק במסעדות. לפיכך, בשונה מהתכנון הראשוני, החלטנו לבטל ארוחה מחזורית במסעדה בווישינגטון. דוגמה נוספת היא שימור מרצים טובים והימנעות מהזמנת מרצים פחות טובים בארצות הברית, כלקח מסיוורים קודמים. במחזור מ"ו היו מספר מוקדי זיכרון ארגוני בהקשר הסיוורים: מתן, יוני ושי. לא תמיד זה יהיה המצב, ומכאן החשיבות של מסמך מעין זה. על מב"ל להקפיד על תיקי משימות לשימור הידע הארגוני.
- ב. בסיוור ארצות הברית אין נספח צמוד** – בשונה מהסיוורים באירופה ובמזרח שם ביקור של מב"ל יימצא לרוב במוקד עבודתו של הנספח באותו השבוע, ולעיתים אף במוקד עיסוקו החודשי או הרבעוני. לא כך המצב בסיוור ארצות הברית. הדבר מחייב מעורבות, יוזמה ועצמאות גדולה יותר של מי שמוביל סיוור זה.
- ג. "שרים בארבע קולות"** – בניגוד לסיוורים אחרים בחו"ל, בסיוור ארצות הברית עובדים מול ארבעה אורגנים ישראלים שונים: שגרירות, נספחות, קונסוליה ומשלחת לאו"ם. הדבר מייצר אין ספור קשיים בתיאום ושינויים בלוי"ז. למשל, כשהשגרירות מחליטה להזיז שיחה עם השגריר, בדיוק לזמן בו הנספחות תיאמה שיחה עם גנרל אמריקאי. מהר מאוד הצוות שמוביל את הסיוור הופך להיות "אבן הראשה", ועליו לנהל שיח אינטנסיבי כמעט יום יומי, על מנת לוודא שאין התנגשויות.
- ד. סיוור מב"ל הוא המטרה ולא האמצעי** – לקונסוליה קיימים אינטרסים, שאת חלקם סיוור מב"ל יכול לשרת. כל אימת שהדבר אינו פוגע באינטרס הלמידה אין כל בעיה. אולם, לעיתים לא כך הדבר, ויש להיזהר מהכנסת לוי"זים בשם לחץ כזה או אחר. יש לדחות לחצים שכאלו בנימוס אך בנחרצות.

ה. **או"ם – שהאסתטיקה והפרקטיקה ממאנים להיפגש** – יש להקדיש כשעה וחצי לסיור מונומנטלי במתחם האו"ם המרשים, ועוד שעה לכל היותר, להרצאה של השגריר הישראלי לאו"ם. אם הוא לא יתפנה, ניתן לוותר.

ו. **לא לארלינגטון ולפנטגון, כן לאנדרטת המארינס** – לביקור בארלינגטון יש להקדיש לפחות שעתיים, לרבות צפייה בטקס ולרבות הגעה על חליפות שרד. הסיורים הקודמים במב"ל נהגו לבקר בארלינגטון, אולם בסיכומם, הדבר נחקק בזיכרונם של האנשים כאירוע פחות מומלץ, קל וחומר בשיאו של הקיץ כשנדרשים למדי שרד. זאת ועוד, האחריות לאבטחת הפנטגון עברה מהצבא למיקור חוץ. הדבר מערים קשיים גדולים על הכניסה למתחם, גם כשמדובר בביקורי נספחים צבאיים, ועלולה לקבוצות להסתכם בכשעתיים עד שלוש שעות עיכוב. לפיכך, החלטנו בסיור השנה לשנות את הקונספט. ביקרנו באנדרטת המארינס ליד ארלינגטון (בה מונצח אירוע הנפת הדגל באיו-גיימה), שמענו סקירה מפיו של המשתתף האמריקאי בקורס – שבעצמו איש מארינס – על האנדרטה בפרט ועל המארינס בכלל, על ארלינגטון ועל הפנטגון, ובהמשך חלפנו בסמוך לפנטגון והתרשמנו ממנו מבחוץ בלבד. הסיור עצמו היה קליל ומעניין ונתפס בקרב רובם המוחלט של המשתתפים כאירוע טוב. להבא, ממליץ להוסיף עוד כחצי שעה עד שעה לסיור, ולשלב עצירה נוספת לתצפית סטטית על הפנטגון שתשלב ביקור באנדרטה נוספת (למשל, אנדרטת חיל האוויר האמריקאי). תצורה זו, מחייבת להעביר את השיחה עם הבכיר מהפנטגון לשגרירות – וכך עשינו.

ז. **התוכנית היא שום דבר התכנון הוא הכול** – סיור ההכנה, עדיף שיתקיים כמה שיותר מוקדם. על הצוות שמוביל את הסיור להגיע לסיור ההכנה עם תכנית שלדית טובה, ולא, אמריקה – "ארץ האפשרויות הבלתי מוגבלות" – יכולה לבלבל, ולגרום לצוות ההכנה לחזור לארץ עם יותר שאלות מתשובות. לפיכך, ממליץ למפקד המכללות לקיים מופע הצגת רעיון מרכזי לסיור ארצות הברית טרם סיור ההכנה, ובאותו מופע גם יוצג באופן פרטני סיור ההכנה. על סיור ההכנה להתקיים לכל המאוחר ארבעה חודשים לפני, ועדיף שלא בחורף, שכן, במצב של סופת שלגים חלק משמעותי מסיור ההכנה עלול לרדת לטמיון.

ח. **בין ניו-יורק לושינגטון – רק רכבת** – לאור העובדה שהבדיקות הביטחוניות בטיסות הפנים בארצות הברית, לא פחות מחמירות מהבדיקות בטיסות בין-לאומיות, ולאור העובדה שהנסיעה משדה התעופה בניו-יורק למנהטן עורכת כשעה וחצי, מהיר יותר ונוח יותר לעשות את הדרך בין וושינגטון לניו-יורק ברכבת.

ט. **וושינגטון וניו-יורק בועה ולא בבואה של אמריקה** – סיור של שלושה ימים בפנים היבשת והרחק מהמטרופולין, למדני כי המרחק בין ניו-יורק ווושינגטון לתל-אביב, בהרבה מאוד

בחנינות, קצר יותר מהמרחק בין מטרופולינים אלה לדרום ורגייניה בה המשכתי את סיורי הפרטי. לפי דעתי, חשוב לשקף איכשהו את החוויה הזו למשתתפי הקורס. אולם, הדבר מחייב הארכת הסיור בלפחות יממה (קרי להקדיש את כל יום ראשון ובנוסף את יום שני לביקור ב"אמריקה האחרת"). חשוב לציין שהדבר נכון גם לסיור סין, שכן, גם בייג'ין וקל וחומר הונג-קונג לא מייצגות נאמנה את סין.

י. **נחיתה רכה וערבים חופשיים** – יום ההגעה לארצות הברית מעייף מאוד, לאור השעות הארוכות בדרך והבדלי השעות (גיט-לג). לפיכך, נכון לקחת את הזמן. להגיע למלון, לאפשר לאנשים להתמקם ולהתרענן, ולהקדיש את אחר הצהריים לסיור תיירותי בווינגטון (ממליץ על ביקור במול). זאת ועוד, עם כל הכבוד לכל תכנית פולקלור, רגע לפני סיום הקורס ואחרי ימים עמוסים לעיפה, המשתתפים מעדיפים ערבים חופשיים, בטח באמריקה ובטח בניו-יורק.

3. הרהורים מתודולוגיים בסיסיים לביור במב"ל

א. **מי במרכז ארצות הברית או ישראל?** קיימות שתי זוויות הסתכלות שונות בתכלית על ארצות הברית: ארצות הברית כמוקד – כ"שמש שכל כוכבי הלכת סובבים אותה" לרבות ישראל. לחלופין אפשר לחקור את אותה "שמש", כ"גרם שמיימי מרכזי שמשפיע על כדור הארץ" (רמת הקרינה, סופות סולאריות וכו'). אין נכון ולא נכון מבחינה מתודולוגית. לשני המיקודים יש תרומה מכריעה להבנת הביטחון הלאומי, וכל החלטה מנומקת במה נכון להתמקד, תהיה משכנעת באותה המידה. אולם, חשוב להבין שלמיקוד תהיה השפעה קריטית על תכני הסיור. כך למשל, אם ארצות הברית במרכז, אזי המאבק בין ארצות הברית לסין חייב להיות במוקד. אם ישראל היא במרכז, אזי יחסה של המפלגה הדמוקרטית לישראל או שאלת היהודים חייבים להיות במרכז. אפשר להחליט שמחלקים את המחזור לשתי קבוצות מיקוד, ושכל קבוצה תציב מדינה אחרת במוקד. בכל מקרה חשוב להגדיר עניין זה מבעוד מועד.

ב. **סיורי חו"ל – תירוץ או סיבה?** להסתובב באווטלט, לראות בייסבול ולאכול המבורגר בהחלט מספק טעימה מהתרבות האמריקאית. כך גם לטייל על החומה הסינית ולאכול עם מקלות, מספק טעימה מהתרבות והמורשת הסינית. הביקור במדינות זרות בטוח שאינו מזיק להבנתן של אותן המדינות, אך השאלה היא מה מידת התוספת השולית הפוחתת מביקורים אלו? כמה היא שולית, וכמה היא פוחתת? ברמה האישית, אני נוטה להעריך שמה שלמדנו בפרקי ההכנה לסיורים הללו, לא נפל ואפילו עלה על מה שלמדנו בסיורים עצמם. זאת ועוד, באותה מידה

שסיוור יכול לחדד את התמונה, הוא גם יכול לטשטשה. כך למשל, מאה מיליון סינים בני המעמד הבינוני והגבוהה אשר מאכלסים שטח של כאחוז אחד מכל סין, אינם מייצגים נאמנה מציאות של 1.3 מיליארד סינים שחיים מתחת לקו העוני (בבייג'ין ובהונג-קונג פגשו את המיעוט). דרך אגב, הנוסעים לסין מתבקשים שלא לשאול על כך, ובכלל לא לשאול שאלות קשות. שורה תחתונה, כבוגר טיול פרטי לסין – מי שרוצה להכיר את סין, שיתמקד ב-INSS ובטיול פרטי. אותו כני"ל אמריקה. ושינגטון וניו-יורק לא בחרו בטרמפ ולא בחרו בבוש. זה לא מנע משניים משלושת הנשיאים האחרונים של ארצות הברית להיבחר על אפם וחמתם של אלה. ניסינו בכל מעודנו להביא קולות ש"יחבטו" בלשונם בישראל. אולם, מתברר שהאמריקאים ובדגש על הדמוקרטים מאוד נחמדים ומנומסים, וגם כשכבר בוחרים לבקר, זה מונגש בעדינות כמעט מלטפת. לסיום בואו נדבר גם על "הפיל שבמליאה". האם שלושה סיורים בארבעת החודשים האחרונים של הקורס, תורמים ללמידה או פוגעים בה, שלא לומר כמעט ומחסלים אותה? והאם כמות החותמות בדרכון הפכו ל"עגל הזהב" של תכנית הלימודים במב"ל? כחלק מנטיית ליבנו לעשות תמיד יותר מקודמנו, יש כוונה להוסיף לקראת שנה הבאה אף נסיעה לקפריסין. זכרו! "לפעמים העוד גורע".

ג. היכן למקם את הסיורים? בהינתן שבכל זאת יוחלט להמשיך ולדבוק בתוכנית הסיורים ולהתעלם מהנקודה הקודמת, ראוי לשקול לבזר את הסיורים על פני כל השנה. לכל עיתוי בשנה יהיו את היתרונות והחסרונות שלו. מחד גיסא, ככל שהסיוור מאוחר יותר, בסיס הידע רחב יותר וניתן לעבד מידע באופן יותר מקצועי. מאידך גיסא, ככל שהסיוור מוקדם יותר, קיימת יותר נכונות ללמידה ויש יותר קשב. במילים אחרות, רצון אל מול יכולת. אין ספק שבמתכונת הנוכחית כפי שהייתה השנה, עדיף למקם סיוור מחזורי באמצע השנה, ואילו את הסיורים הקטנים בסופו, ולא להיפך. קרי הצרחה בין סיוור ארצות הברית לסיוור מזרח.

ד. חניך מוביל או מפק"ץ מוביל? – על פי רוב, מעריכים את סיוור מב"ל מחזור מ"ו (המחזור שלנו) למוצלח לאין ערוך, מסיוור מב"ל לארצות הברית במחזורים הקודמים. יש מי שיזקוף זאת לעובדה שחניך ולא מפק"ץ הוביל אותו. שלא ממקומות של צניעות או פופוליזם, לדעתי מדובר במסקנה שגויה. ככלל החניך המצוי והמפק"ץ המצוי במב"ל, שווים הם מבחינת וותק וניסיון חיים. אם בכל זאת למישהו יש היתרון מסוים, זה דווקא למפק"ץ שהוא בעל סמכות במוסד סמי-צבאי זה. לפיכך, לשיטתי נכון שהמפק"ץ יוביל והחניך יובל. לחלופין, מי שחושב ההיפך ומבקש גם לשמור על קוהרנטיות מחשבתית, מחויב להמלצה כי חניכים במב"ל יובילו גם דברים גדולים אחרים כגון סימולציות.

4. ואסיים במילות תודה והערפה

ראשית, ברצוני להודות לפרופסור אבי בן-צבי, על הליווי ועל המלצות, שבמקום שאימצנו אותן לא הצטערנו. הסיור לארצות הברית הוא כמעט מובנה, אך השפעתו המכוינה על פרק הטעינה הייתה יוצאת מגדר הרגיל, וכמובן שגם הרצאותיו שפתחו את פרק אמריקה וסייעו לנו רבות בהבנת הד.נ.א של אומה מרתקת זו.

שנית, לרפי המפק"ץ שהיה אחראי על הסיור והוביל בשותפות ולא מלפנים, וסייע לפתוח דלתותיהן הכבדות של מספר משרדים בשירות החוץ הישראלי בנכר.

לעידו ולמתן על תרומה מכרעת למימושה של התוכנית, ועל זיכרון ארגוני שלא יסולא בפז.

ואחרונה חביבה, למדינה שלנו – ישראל – שלפעמים קל לנו יותר לבקרה, אבל היא לא חסכה מאיתנו מאום במהלך לימודינו במב"ל – הרגשנו זאת היטב לאורך כל השנה בכלל, ובסיור ארצות הברית בפרט.

אלון מדנס, מחזור מ"ו

נספח א' – אתגרי ישראל מול יהדות ארצות הברית

מספר הרהורים בנושא יחסי ישראל ויהדות ארצות הברית

1. **רקע** – ניתן לחלק את בני העם היהודי לארבע קבוצות עיקריות: אורתודוקסים, רפורמים, קונסרבטיבים וחילוניים. בעוד במדינת ישראל החילונים והאורתודוקסים מהווים את הרוב המוחלט, בארצות הברית המצב שונה בתכלית. הקהילות הרפורמית והקונסרבטיבית הרבה יותר דומיננטיות, ומהוות יחדיו למעלה מחמישים אחוזים מכלל יהדות ארצות הברית. זאת ועוד, מדובר על קהילות דומיננטיות לא רק מבחינה דמוגרפית אלא אף מבחינה פוליטית ומבחינת מעמד הסוציו-אקונומי. אם היינו צריכים להציב את כל ארבעת הזרמים על סקאלה אחת, מהקרוב ביותר להלכה למרוחק ביותר, אזי האורתודוקסים היו בקצה הקרוב ביותר להלכה, אחריהם הקונסרבטיבים, אחריהם הרפורמים ולבסוף החילונים. באופן פרדוקסאלי היהדות האורתודוקסית מוכנה לקבל את החילונים ביתר קלות, מאשר את "קרוביהם" על "סקלת האמונה". הדבר נובע מהעובדה שהחילונים אינם נתפסים על ידי האורתודוקסים כזרם אשר מאיים על ההלכה, בשונה מהרפורמים והקונסרבטיבים.

2. **המתח בין "רחב ודל לבין עשיר וצר"** – ניתן לנתח את המחלוקת בין הזרמים השונים באופן הבא: הזרמים הרפורמים והקונסרבטיבים במידה רבה מנגישים את הדת ליהודי המודרני, בן המאות העשרים והעשרים ואחת. הדבר גורם לפחות יהודים לברוח מהדת, ובכך לשמר בסיס רחב יותר של בני העם היהודי. מאידך, יש הטוענים כי שני הזרמים הללו מכרסמים בדת ובהלכה ובכך מחלישים אותה. כלומר, בסיס מאמינים רחב תוך שחיקת ההלכה ("רחב ודל"). מנגד, הגישה האורתודוקסית מעדיפה לשמור על ההלכה גם במחיר של צמצום בסיס המאמינים ("עשיר וצר"). מה הגישה הנכונה? תלוי את מי שואלים. ניתן לומר כי שתי הגישות מבוססות מאוד מבחינה לוגית, וההסברים שניתנים על ידי האורתודוקסים מכאן והרפורמים והקונסרבטיבים מכאן, נופלים שניהם בגדר הסביר. דווקא בשל כך המחלוקת בין הזרמים השונים כל כך קשה, ופתרון אינו נראה באופק.

3. **הסכנה הגדולה – סכסוך דתי שעלול להתפתח לסכסוך פוליטי** – הקרע שבין הזרם האורתודוקסי לזרמים הרפורמי והקונסרבטיבי, מזכיר את הקרע שחוה עולם הנצרות במאות השש-עשרה והשבע-עשרה את צמח הזרם הפרוטסטנטי על גווניו השונים והתנתק מהכנסייה הקתולית ברומא. אולם, אם נבקש להעמיק בקרע בעולם הנוצרי "במשקפיים בטל"מיות" (בטחון לאומי), ולא רק תיאולוגיות, נבחין כי עד מהרה המחלוקת הדתית הפכה למחלוקות מדיניות אשר הציתו מלחמות ממושכות וקשות באירופה, ודי אם נזכיר את מלחמת שלושים השנים (שהיוותה ברמה האירופית סוג של קדימון למלחמות העולם, בהיקפה ובאסון שהמיתה

- על היבשת ואוכלוסייתה) וכן את מלחמת שמונים השנים שבסופה הולנד קיבלה את עצמאותה מספרד. ובחזרה לענייננו. המחלוקת הדתית ביהדות, מתחילה לקבל נופך של סכסוך דתי. ייתכן שסכסוך זה הוא מהמושכים המרכזיים למחלוקת הפוליטית המתהווה בין יהדות ארצות הברית לבין מדינת ישראל, גם אם הקשר בין התאולוגי לפוליטי במקרה זה טרם זכה לפומביות.
4. **יהדות ארצות הברית נדבך מרכזי ביחסים המיוחדים בין ארצות הברית לישראל** – היחסים המיוחדים בין ארצות-הברית לישראל הם ללא ספק מהחוליות החשובות ביותר "בעמוד השדרה" שלנו כמדינה. חוליה אשר מאפשרת לנו לעמוד בטוחים וזקופי קומה, בעולם בו אנחנו מהווים מיעוט מוחלט ומאויים. אין ספק כי ליהדות ארצות-הברית (הקטנה ביחס לאוכלוסיית האומה האמריקאית, אך המאוד דומיננטית ביחס לגודלה ובכלל), יש תרומה מרכזית להתהוותם ובהמשך גם לשימורם של אותם יחסים מיוחדים בין המדינות לאורך השנים. אובדן תמיכתה המובהקת של יהדות ארצות-הברית בישראל, עלולה לפגוע פגיעה אנושה ביחסים המיוחדים בין המדינות, ולפיכך לסכן את מדינת ישראל. נראה כי איום זה מסוכן למדינת ישראל ולעם ישראל, יותר מאיום הגרעין האיראני, הטרור האסלאמי, או מתוחות מול הסינים סביב מאבקי סחר בין ארצות הברית וסין.
5. **"צלצול השכמה"** – המצב המתואר בשני הסעיפים האחרונים מחייב את הממסד הישראלי (בעיקר כנסת ישראל, ממשלת ישראל ובג"ץ) להפסיק ו"להדיר רגליו" מהעיסוק בסוגיית המחלוקת הדתית שבין הזרמים, ולהתחיל להתייחס לסוגיה זו כעניין בטל"מי מן המעלה הראשונה.

אלון מדנס, מחזור מ"ו